

Opettaja maailman mahtavien kapellimestarien takana

93-vuotiaan suomalaisen klassisen musiikin eminentin Jorma Panulan
opiskelijat ovat hajallaan ympäri maailmaa, lisää on tulossa.

≡

The New York Times

The Teacher Behind the World's Great Conductors

At 93, the Finnish classical music eminence Jorma Panula has
generations of students spread around the globe, with more on
the way.

Jorma Panula, joka on opettanut valtavan määrän upeita kapellimestareita,
kotonaan Veikkolassa.

Tekijä: [Joshua Barone](#)

Reporting from Veikkola, Finland

8. syyskuuta 2023 (ja paperilehdessä New Yorkissa 10.9.2023)

"Hän ei tykkää puhua itsestään", Marja Kantola-Panula sanoi ja viittasi aviomiehelleen Jorma Panulalle ruokapöydän toisella puolella tämän istuessa hiljaa. Häneltä oli esitetty kysymys hänen laajasta läsnäolostaan klassisen musiikin kiistatta maailman vaikutusvaltaisimpana kapellimestariopettajana. Mutta sen sijaan, että olisi vastannut, hän nappasi leivonnaisesta.

Kun Panula, 93, puhuu, se on lyhyttä ja arvovaltaista, toisinaan hankaavaa ja ehdottoman selkeää. Kodissaan, joka oli vaatimaton mutta paratiisimainen pakopaikka puiden keskellä Helsingin luoteispuolella sijaitsevalla maaseudulla, hän selitti: "Minä olin orkesterissa, ja useimmat muusikot vihaavat puhumista."

Hän ei ole niin erilainen luokkahuoneessa, jossa hän on kuuluisa hiljaisesta kuuntelemisestaan, antaa mielellään neuvoja, jos opiskelijat sitä pyytävät, mutta muuten puhuu vähän, suoraan, eikä koskaan luennoi. Hänen lähestymistapansa ei ole oikeastaan muuttunut puolen vuosisadan aikana, jonka hän on käyttänyt nuorten kapellimestarien muotoiluun – [Sibelius-Akatemiassa](#) Helsingissä, ja nyt mestarikursseillaan ja [omassa koulussaan](#).

Ajattele nykyisiä suuria suomalaiskapellimestareita, jotka työskentelevät ympäri maailmaa – heitä on suhteettoman paljon – ja todennäköisesti he opiskelivat Panulan kanssa. Jos tämä maa on maailman suurin kapellimestarien viejä, hän on kuin maanviljelijä, joka kasvattaa taiteilijoiden

sukupolvia: alan johtajia, kuten [Susanna Mälkki](#) ja [Esa-Pekka Salonen](#), ja ne, jotka nousevat raketin lailla, kuten [Klaus Mäkelä](#).

"Kukaan meistä ei olisi olemassa ilman häntä", sanoi Tarmo Peltokoski, 23-vuotias suomalainen, joka johtaa mm. Latvian kansallista sinfoniaorkesteria. "Kaikki johtamiseni perusta tulee häneltä."

Erityisesti Peltokoskella on läheinen suhde Panulaan yhteisen taustansa vuoksi: Molemmat ovat kasvaneet Vaasassa (well, Jorma on kasvanut [Kauhajoella](#)!), Länsi-Suomessa ja puhuvat sen murretta. Siellä Panula isännöi [johtamiskilpailua](#) kolmen vuoden välein. Mutta se ei ole siellä, missä hän

ensimmäisenä otti sauvan; hän oli valmistautunut toisenlaiseen elämään, joka johti hänen valmistumiseensa vuonna 1950 Sibelius-Akatemiasta urku- ja kirkkomusiikin opiskelijaksi.

Tuo koulu on Suomen arvostetuimman säveltäjän Jean Sibeliuksen kaima, joka oli vielä elossa ja 80-vuotias, kun Panula muutti Helsinkiin. Eräänä päivänä ystävä kertoi hänelle, missä kansallissankari halusi kävellä lounaan jälkeen. "Seuraavana aamuna satoi, mutta otin pyöräni pienelle lahdelta ja odotin", Panula muistelee. "Oli pakkasta, ja odotin ja odotin. Hän ei tullut, joten menin takaisin kotiin."

Myöhemmin samana iltapäivänä hän törmäsi naapuriin, joka sanoi, että Sibelius oli saapunut heti lähdön jälkeen. "Mamma Mia!" Panula huudahti seitsemän vuosikymmentä myöhemmin nostaen kätensä ärtyisäksi olohuoneensa keinutuolista. "Olin niin lähellä." He eivät koskaan tavanneet.

Panula jäi Sibelius-Akatemiaan opiskelemaan kapellimestariksi, johon hän päätti keskittyä urallaan, menestyksekkäästi: Vuoteen 1965 mennessä hän toimi Helsingin kaupunginorkesterin musiikillisena johtajana. Hänen toimikautensa oli läpikotaisin suomalainen, repertuaarissa paljolti kotimaisia säveltäjiä, mutta myös urauurtava sitoutuminen esimerkiksi Šostakovitšin teoksiin. Hän sävelsi myös musiikkia sekä konserttisalille että oopperatalolle.

Hänen uransa kapellimestarina kuitenkin kalpenee opettamiseensa nähden.

Suurin osa Panulan oppilaista aloittaa nuorena, joskaan ei aina. [Dalia Stasevska](#) Sinfonia Lahden ylikapellimestari, 38, aloitti vasta 20-vuotiaana. Hän soitti viulua Sibelius-Akatemian yhtyeessä, jota hän käytti tunneilla. Nähtyään Eva Ollikaisen (nykyisin Islannin sinfoniaorkesterin jäsen) korokkeella yhdellä istunnolla Stasevska kertoi Panulalle olevansa kiinnostunut johtamisesta, joten hän otti taskustaan kuitin, kirjoitti siihen puhelinnumeron ja sanoi: "Soita tänne. ." Hän oli niin inspiroitunut ensimmäisistä kokemuksistaan hänen kanssaan, ja hän sanoi: "En voinut päästää irti tahtipuikkoa käsistäni."

Express everything with your hands: Klaus Mäkelä, 27, said Panula first taught him to conduct with small movements, just "a postage-stamp-sized beat."

Credit...

Miguel Angel Molina/EPA, via Shutterstock

Mäkelä, 27, ja Peltokoski olivat Panulan luokille tullessaan nuoria, joilla ei ollut kapellimeskokemusta ja he opiskelivat hänen kanssaan aikuisuuteen asti. He

saivat pikakurssin hänen pohjimmiltaan suomalaisen ajatusmaailmaansa, jonka Panulan entinen opiskelija, nykyään Sibelius-Akatemiassa opettava Sakari Oramo, 57, tiivistä sanomalla: ”Kaikki pitää pystyä ilmaisemaan käsin. Olemme muutaman sanan kansa.”

Niinpä Panulan oppilaat eivät ainakaan aluksi saa puhua johtaessaan. He kommunikoivat kuitenkin fyysisesti. Mäkelä muisteli, että hänelle ei koskaan opetettu ajan elehtimisen perusmalleja – jotain tarpeeksi helppoa, näyttelijä osaa ottaa sen rooliin –, vaan hänet pakotettiin välittömästi johtamaan muusikoita pienin liikkein, vain ”postimerkin kokoisella iskulla. .” Kun tämä oli saavutettu, hän lisäsi: ”Voimme tehdä mitä halusimme.”

”Selkeys”, Panula sanoi, ”on nro 1, perustavanlaatuinen.”

Hyvin nopeasti hänen oppituntiansa taustalla olevat syyt käyvät selväksi. Peltokoskelle Panulan lähestymistapa kommunikaatioon loi vuorovaikutuksen soittajien kanssa tehokkaasti ja rehellisesti, niin että ”ei imetä ketään”. Ja Mäkelä on sittemmin huomannut, kuinka helposti kapellimestarit kehittävät tapoja, joita hänen koulutuksensa vastusti.

Panula arvostaa läheisiä pistelukuja, mikä merkitsee hänelle muutakin kuin vain sivun muistiinpanojen seuraamista. ”Näen heidän kasvoiltaan, tuntevatko he musiikkia vai eivät”, hän sanoi, mikä tarkoittaa myös säveltäjän tyylin ja taustan tuntemista. ”Millaista kirjallisuutta he lukivat?” hän lisäsi esimerkkinä. ”Mitä oopperaa he näkivät? Mikä baletti?”

Dalia Stasevska, another Panula student, said, “He doesn’t hold your hand, and it teaches every student to become his or her own teacher.”

Credit...

Dania Maxwell/Los Angeles Times, via Getty Images

Hän esittää usein kysymyksiä tarjoamatta vastauksia, Mäkelä sanoi, mikä tekee siitä ”paljon voimakkaampaa, kun löytää vastauksen itse”. Jos opiskelijat haluavat häneltä tarkempia selityksiä, hän ei kuitenkaan kiellä heitä. ”Aina saa kysyä”, Kantola-Panula sanoi. ”Parhaat opiskelijat tekevät sen.”

Tällä menetelmällä vältetään myös sudenkuoppa pedagogiikan suorittamisessa: kloonien luominen. Pikemminkin Oramo sanoi, että hän ”anna minun tehdä musiikkia niin kuin halusin tehdä sen”. Panulan oppilaat ovat kuvailleet häntä läheiseksi kuuntelijaksi, eivätkä koskaan paaviksi. (Silti

hän saa äänensä yhdestä bête noiresta: kapellimestari, joka palvelee yleisöä orkesterin sijaan. "Muista, kenelle kaikki nämä eleet ovat", hän sanoi. "Se on kardinaali vika."

"Hän ei pidä kädestäsi kiinni, ja se opettaa jokaista oppilasta tulemaan omaksi opettajakseen", Stasevska sanoi. "Hänen opetuksessaan on niin loistavaa, että se antaa tilaa kasvaa ja löytää oman tyylinsä johtamisessa."

Lavalla ei ole kahta samanlaista Panulan alumnia. Heidän yhtäläisyytensä tulee esiin harjoituksissa: Tähän päivään asti monet heistä puhuvat orkesterisoittajille ytimekkäästi ja määrätietoisesti. Kuten suomalaiset.

He eivät kuitenkaan yleensä tunnista hänen persoonallisuuden piirteitään, jotka ovat ainutlaatuisia ja pahamaineisia. Siellä on hänen suomenkielisyytensä, ja sitten on hänen kielensä - "tämä vanha mies", Mäkelä sanoi ensi kertaa nähtyään hänet, "kiroilemassa kuin hullu".

Osa hänen piikkipersoonastaan on hiottu hänen kotiseudullaan Pohjanmaalla. Myös Oramon äiti oli kotoisin sieltä ja oli hänen mukaansa "hyvin samaa kulttuurista kuin Jorma". Kuultuaan Panulaa hän sanoi: "Oli minulle hyvin tuttu, melkein kodikas."

Hänen huumorintajunsa on melko synkkää, tavalla, joka voidaan lukea väärin; Peltokoski näki kerran Panulan kävelevän ulos mestarikurssilta ja palaavan sitten korttelin kiertämisen jälkeen, kuvaillen sitä liikkeeksi, eli "puhtaasti teatterivaikutelmaksi".

"Se ei ole sellaista huumoria, josta kaikki ihmiset saattavat pitää, mutta se on hänelle hyvin ominaista", Peltokoski lisäsi. "Ja se on myös välttämätöntä hänen ymmärtämisessä - sarkasmi, ihmisten tahallinen harhaanjohtaminen, sanaleikki, sellaista naurettavaa liioittelua."

Panulan tapa ilmaista itseään on kuitenkin ajoittain luisunut loukkaavien yleistysten alueelle. Vuonna 2014 [hän antoi haastattelun](#) jossa hän sanoi väljästi, että naiset sopivat paremmin "naiselliseen" musiikkiin ja olivat Brucknerin sinfonioiden kaltaisten ohjelmistojen huonoja tulkkeja. Häntä kritisoitiin nopeasti, myös entisiltä opiskelijoilta.

"Ihmisistä tulee tietysti vanhetessaan vähän kuin hahmoja", Stasevska sanoi. "On jonkinlaista röyhkeyttä. Se on hänen persoonallisuudessaan. Mutta olin yllättynyt tuosta kommentista, koska en tunnista opettajaani siitä. Se

oli hänelle surullista mennä sanomaan niin, enkä tiedä miksi hän sanoi sen."

Panula, whose personality quirks are famous, is also known for maintaining relationships with students beyond graduation.

Credit...

Vesa Laitinen for The New York Times

Panula, joka säilyy hänen muistossaan, hän sanoi, on se, joka hoiti häntä taiteellisten ja henkilökohtaisten kamppailujen kautta. Joka vei hänet ja muita ulos, melkein päivittäin, lounaalle, jotka hän maksoi. Hän johti "ihmeellisiä" keskusteluja kulttuurista ja oli omistautunut opiskelijoilleen "enemmän kuin mitä olen koskaan kokenut".

Hänet tunnetaan siitä, että hän ylläpitää suhteita opiskelijoihin valmistumisen jälkeen ja kirjautuu sisään ytimekkäin mutta lämminsydämin puhein. Peltokosken vanhemmat tulevat käymään Panulan palattua Vaasaan. Ja hänen luokkiensa alumnit muodostavat kauaskantoisen, yhä kasvavan sukupuun.

"Olen tavannut eri puolilla maailmaa ihmisiä, jotka ovat olleet Jorman oppilaita: arkkitehteja ja pedagogeja, ihmisiä eri elämänaloilla", Oramo sanoi. – Hänen tekemänsä työ on ollut valtava pala suomalaista orkesterielämää ja -kulttuuria. Ja se, että kapellimestari ammattia arvostetaan niin paljon Suomessa, on pitkälti hänen työnsä tulosta. Hän on korvaamaton."

Eikä Panulaa ole tarkoitus vaihtaa lähiaikoina. Haastattelun jälkeisenä aamuna hän ja hänen vaimonsa lähtivät kotoaan Unkariin mestarikurssille. Viimeisimmässä puhelussaan Stasevskan kanssa hän sanoi, että hän kuuli edelleen "kipinän", jolla hän keskustelee uusista opiskelijoista - jotka tulevat niin kauan kuin hän on elossa.

Koska kysyttäessä, jääkö hän koskaan todella eläkkeelle, hän vastasi tavaramerkkikohtaisesti: "Ei. Miksi?"

Artikkelin kirjoittaja [Joshua Barone](#) on Cultural Deskin klassisen musiikin ja tanssin apulaistoimittaja ja klassisen musiikin kriitikko. [Lisää Joshua Baronesta](#)

Tämän artikkelin versio ilmestyi painettuna 10. syyskuuta 2023, New York Times -julkaisun osio AR, sivu 5 otsikolla: The Maestro Who Leads Maestros. Tilaa uusintapainos | [Tämän päivän lehti](#) | [Tilaa](#)

[KANNATUSYHDISTYS.FI](https://www.kannatusyhdistys.fi)